

2016 - ANUL COȘBUC (XXIX):

Societățile studenților

„cetăți ale renașterii... unui popor condamnat la moarte de adversarii săi”!

Legendara Dochia - o întruchipare alegorică a Daciei traiane

Lucian Valea, monograful poetului, a dedicat un capitol epocii clujene din viața lui George Coșbuc: „La Facultatea filozofică din Cluj”; reproducem din primul subcapitol: „Străin în lume străină”:

«Universitatea maghiară din Cluj, înființată la 12 octombrie 1872, avea în structura ei patru facultăți „clasice”: „Drept și științe de stat; Medicină; Filozofie, litere și istorie; Matematică și științe naturale”. În primul ei an de existență, 1872-1873, „din totalul de 269 studenți – numai 18 erau români”. În cadrul Facultății de filozofie, litere și istorie, funcționa, încă de la început, o catedră de limba și literatura română – al cărei titular era profesorul dr. Grigore Silași. (...)

Se prezintă încă în primele zile la facultate și completează formularul cererii de înscriere, devenind student al Facultății de filozofie și litere (a bölcsészeti kar hallgatója). Când își va fi făcut apariția pe culoarele Universității (...), trădând de pe atunci pe poetul adânc gânditor, studenții români îl vor fi identificat repede drept unul de-al lor, observându-i stinghereala cu care se mișca. Aflând apoi că scrie, de la Leon Scridon, cei de la Societatea literară înființată de profesorul Grigore Silași și botezată Iulia “drept omagiu închinat voivodului transilvănean Gelu”, îl vor invita în rândurile lor și, la 27 septembrie, când avură loc alegerile în comitetul de conducere, pentru noul an universitar, alături de Pompiliu Pipoșiu, președinte, și de M. Păun și Leon Scridon, secretari, va fi ales ca „membru de încredere” și G. Coșbuc, „student în litere”.»

Cunoscutul om politic Iuliu Maniu - rememorând amintiri din tinerețea sa studențească - sublinia rolul vechilor asociații studențești: „Nu se poate îndești prețui rolul pe care l-a avut în vremurile de opresiune națională a poporului românesc societățile studenților (români) de la Universitățile din Viena, Budapesta și Cluj...” ele fiind asemănaute cu „cetăți ale renașterii culturale, sociale și naționale ale unui popor condamnat la moarte de adversarii săi, de care cu atât mai mult își arăta voința de a trăi și a se afirma ca națiune liberă și independentă.” Dacă

evenimentele revoluționare de la 1848 și măsurile autorităților au condus la reducerea activităților studentești militante, după 1860, noua politică a Curții de la Viena a încurajat revigorarea acestora. În 1862 studenții români de la Pesta se întrunesc și constituie „Societatea de lectură a junimii române”, aceasta primind numele de „Petru Maior”; scopul societății, precizat în articolul 2, era „deprinderea în limba maternă prin prelucrarea diferitelor opuri originale, imitațiuni, traduceri și declamări” iar, ca măsură de precauție se prevedea „excluzând dezbaterile politice”; activitatea literară a început din primul an cu o vie activitate publicistică. În 1868 societatea și-a schimbat numele în „Societatea Academică Petru Maior”. În aceeași perioadă s-au înființat și “Societatea literară și științifică a românilor” (1864) și „Societatea literară socială România” (1868) – cele două fuzionând sub denumirea de “România jună” (1871), la Viena; în 1872/1873 s-a fondat „Societatea Iulia” la Cluj. Aprobarea înființării lor a fost anevoioasă, imputându-li-se tendințe naționale separatiste, fiind considerate ca precedente periculoase pentru studenții slovaci, germani, sârbi, etc; toate aceste societăți se înscriu în mișcarea asociativă culturală română, ele contribuind la consolidarea noilor direcții din cultura românească ardeleană. Studenții români s-au luptat pentru drepturile politice ale românilor din Transilvania, ei refuzând categoric să transcrie, în noua grafie maghiară, pe Petru Maior – Maior Péter (!)

Istoria Clujului consemnează faptul că împăratul Francisc Iosif I a creat Universitatea din Cluj (în 1872), cu predare exclusivă în limba maghiară, aceasta purtând - din 1881 - numele fondatorului (în maghiară Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem). Universitatea Regală Maghiară Francisc Iosif era a doua universitate înființată în regatul Ungariei, după Universitatea din Pesta. Catedra de limbă și literatură română a fost condusă de la înființare până în 1886 de profesorul Grigore Silași, acesta fiind urmat de Grigore Moldovan (1886-1919).

Jacob Popper conturează o primă imagine a profesorului Grigore Silași: «Pe vremea aceea găseau un ecou puternic în rîndurile studenților români de la Cluj cursurile unui reprezentant al ultimei generații de latiniști, profesorul Grigore Silași. Acesta demonstra, cu ajutorul teoriei mitologice a fraților Grimm, că basmele și legendele românilor izvorăsc din același fond de credințe străvechi care au dat naștere mitologiei greco-romane; mai mult, pentru a dovedi latinitatea neamului românesc, stabilea cu seninătate că Ileana Cosânzeana nu e decât Persefone, iar legendara Dochia, o întruchipare alegorică a Daciei traiane. Omul era totuși un patriot sincer și un fanatic admirator al literaturii populare. Cuvintele sale vibrante îl vor fi mișcat pe Coșbuc: „În literatura noastră tradițională noi posedăm odoare neprețuite ... Însă aceste odoare cea mai mare parte zac pînă în ziua de astăzi ascunse și necunoscute și e pericol mare să nu rămînă ascunse pentru totdeauna ca tezaurii lui Dariu ... Lumea romînă literată făcea și face pînă acum prea puțin, pentru a scăpa de pieire această comoară hărăzită de strămoși ... Să ne apucăm dar, să ne apucăm de lucru cu o oră mai înainte”»

Prof. dr. Vasile Crișan în lucrarea „Enciclopedie Tribuna” (1884-1918) surprinde evenimentele anului 1884 în Cluj (anul fondării cotidianului Tribuna, în Sibiu):

«Întrunirea membrilor Societății („Iulia”) într-un hotel din Cluj pentru sărbătorirea zilei de 3/15 mai 1848, în anul centenarului răscoalei lui Horia, a fost obiectul atacurilor șoviniste ale

studentimii maghiare, incitată de presa naționalistă din oraș. Întrunirea a fost împrăștiată și casa lui Grigore Silași vandalizată. (...)»

Cititorii cotidianului sibian Tribuna au aflat dintr-o corespondență particulară despre evenimentele din Cluj (corespondența semnată „Opinca românească” în Tribuna nr. 19 din 1884):

«Onorată redacțiune!

Agitațiunea perpetuă a ziaristiceii Clujene și-a avut efectul. – Sunt motive serioase înse cum că ținuta provocatoare a junimei maghiare universitare își află motorul afară de Cluj, în cercurile mai dătătoare de ton. – La tot casul înse avem de lucru cu niște simptome, triste, serioase, adânc tăietoare în viața popoarelor din patrie. – Binevoitorii națiunii române doară voiesc a ne impinge pe căi neiertate, desperate, ca să compromită învingerea apropiată a principiilor liberale și patriotice a trei milioane de Români.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa on-line:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xxix-societatile-studentilor-cetati-ale-renasterii-unui-popor-condamnat-la-moarte-de-adversarii-sai-118305.html>

În: *Tribuna*, 17 iulie 2016.

The screenshot shows the Tribuna.ro website interface. At the top, there is a navigation bar with links for 'Arhiva', 'Anunturi online', 'Tribuna sporturilor', 'Publicitate', 'Redactia', and 'Tipotrib'. Below this is the Tribuna logo and the slogan 'Dintotdeauna pentru totdeauna!'. A red navigation bar contains categories: 'Eveniment', 'Actualitate', 'Stirile de pe strada mea', 'Sport', 'Cultura', 'Sanatate', 'Timp liber', 'Tribuna femeilor', and 'Descopera lumea'. The main content area displays the article title '2016 - anul COȘBUC (XXIX): Societățile studenților "cetăți ale renașterii ... unui popor condamnat la moarte de adversarii săi"!'. To the right of the title are social media sharing buttons for Facebook (0 shares), Twitter (0 tweets), and a 'Share' button. Below the title is a search bar labeled 'Cautare'. At the bottom of the article preview, it shows the date '17.07.2016 22:51', '1680 vizualizari', and '0 comentarii'.